

Rok akademicki:

2013/14

Jednostka prowadząca:

Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej WNS

Kierunek:

Dziennikarstwo i komunikacja społeczna

Poziom:

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

**Przedmiot fakultatywny IV
(Elective Subject IV)**

Nazwa szczegółowa przedmiotu:

Krytyka tekstów kultury

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot fakultatywny

Przedmiot obieralny:

tak

Rok studiów, semestr:

rok III, semestr letni

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 2

Forma zaliczenia:

wykład: zaliczenie z oceną

Prowadzący:

wykład: dr Anna Pekaniec;

Koordynator sylabusu:

dr Anna Pekaniec

Sylabus dostępny w ramach:

- [Przedmiot fakultatywny IV](#) [na kierunku:] [Dziennikarstwo i komunikacja społeczna](#) (Diks), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, III rok, semestr letni
 - [prowadzący wykład:30h/zo/2ECTS]: dr Anna Pekaniec;
- [Przedmiot fakultatywny IV](#) [na kierunku:] [Dziennikarstwo i komunikacja społeczna](#) (Diks), studia pierwszego stopnia (licencjackie), niestacjonarne, III rok, semestr letni
 - [prowadzący wykład:20h/zo/2ECTS]: dr Anna Pekaniec;

Wymagania wstępne:

Brak szczegółowych wymagań wstępnych, mile widziana ogólna orientacja we współczesnym życiu kulturalnym, sprawnego poruszania się w przestrzeniach kultury zarówno wysokiej, jak i popularnej.

Cele:

Zasadniczym celem zajęć jest zapoznanie studentów z zagadnieniami związanymi z szeroko rozumianą, wieloaspektową krytyką tekstów kultury, jak również połączoną z nią refleksją metakrytyczną. Kolejnym celem będzie wypracowanie umiejętności świadomego, adekwatnego, rzetelnego i krytycznego zastosowania zdobytych wiadomości oraz umiejętności w praktyce dziennikarskiej. Istotne będzie również zrozumienie funkcjonowania mechanizmów możliwego i potrzebnego czynnego uczestnictwa w kulturze, ujmowanego jako realne działanie, polegające m. in. na kompetentnym, zaangażowanym, efektywnym komentowaniu rozmaitych tekstów kultury, zaczynając od literatury (wysokoartystycznej, ale i popularnej; prozy, poezji, gatunków autobiograficznych), poprzez filmy (fabularne i dokumentalne) oraz seriale (traktowane jako rozbudowane przetworzenie ważnych społecznych, politycznych, estetycznych trendów; seriale rozpatrzone będą jako swoiste transpozycje społecznie istotnych zjawisk), przedstawienia teatralne, akcje performerskie, wystawy, przedstawienia operowe itp.

Treści kształcenia:

T_1. Krytyka nie tylko literacka – wprowadzenie. Jej funkcja kulturotwórcza. Ewolucja, czołowi przedstawiciele, wyodrębnienie dawnych i współczesnych zadań krytyki. Refleksje metakrytyczne jako wstęp do naszkicowania potencjalnych odpowiedzi na pytania dotyczące istoty krytyki sensu stricto.

T_2. Krytyka tekstów kultury wczoraj i dziś. Jej specyfika i praktyka. Wybrane odmiany np.: personalistyczna, fantazmatyczna, uwzględniająca kategorię polityczności. Wyliczenie metafor metakrytycznych opisujących zadania krytyka i metodykę jego pracy, stanowiącej jeden z elementów uczestnictwa w kulturze. Jakie niebezpieczeństwa czyhają na dziennikarza-krytyka?

Tw_3. Funkcje krytyki. Wskazanie zależności pomiędzy nimi oraz ich przełożenia na kształt życia kulturalnego.

T_4. Nagrody literackie, teatralne, filmowe i czasopisma krytyczne. Zasady i sposoby wyszukiwania materiałów do recenzji.

T_5. Teksty metakrytyczne czyli dialog krytyka kultury z pisarzami, czytelnikami, innymi krytykami, filmowcami, ludźmi teatru, przedstawicielami mediów. Kim jest współczesny krytyk kultury? Jego powinności i zadania. Niebezpieczeństwa zawodu krytyka. Zagadnienie niezależności.

T_6. Przestrzeń krytyki i jej relacje z różnymi dziedzinami humanistyki. Cenne medium – Internet: blogi krytyczne, portale tematyczne, strony internetowe poszczególnych instytucji kultury, programów kulturalnych, publicystycznych. Krytyka narzędziem socjologicznym, czyli rozumienie gestu krytycznego jako część diagnozy społecznej, połączonej ze specyficznym sposobem doświadczenia i doświadczania rzeczywistości. Krytyka jako element poetyki wizualności – krytyczny potencjał „władzy spojrzenia”.

Tw_7. Książki krytycznoliterackie jako całościowe projekty lekturowe, kulturowe. Diagnozy stanu literatury, kultury, mediów, krytyki samej w sobie. Projekty ewentualnego, przyszłego kształtu kultury. Szanse i zagrożenia.

T_8. Gatunki wypowiedzi krytycznych. Podziały, cechy charakterystyczne, podobieństwa oraz różnice wydobywające ich specyfikę. Przybliżone zostaną następujące gatunki: portret literacki, nota i notatka, recenzja, esej krytyczny, polemika, pamflet, felieton. Studenci będą mieli okazję, aby zapoznać się z ich konkretnymi realizacjami, co umożliwi samodzielne dostrzeżenie budujących je składowych, a w konsekwencji przyczyni się do zbudowania własnego warsztatu krytycznego przez uczestników zajęć.

T_9. Krytyka filmowa, teatralna, literacka, muzealna, medialna jako uczestnictwo w kulturze. Krytyka tekstów kultury a przemiany w humanistyce (np. zwroty pragmatyczny, narratystyczny, doświadczeniowy, etyczny, afektywny, performatywny, przestrzenny).

T_10 Krytyka jako twórczość. Fikcje fanowskie, komiksy, blogi, portale krytyczne.

Efekty kształcenia:

WIEDZA – w wyniku przeprowadzonych zajęć student:

EW1 charakteryzuje wybrane obszary krytyki kultury;

EW2 rozpoznaje główne gatunki krytyczne;

EW3 rozróżnia poszczególne ujęcia metakrytyczne;

EW4 proponuje własne sposoby opisanie konkretnych problemów i zjawisk kulturowych;

EW5 zna i charakteryzuje głównych przedstawicieli poszczególnych nurtów krytycznych.

UMIEJĘTNOŚCI – w wyniku przeprowadzonych zajęć student:

EU1 analizuje teksty krytyczne i metakrytyczne;

EU2 interpretuje zróżnicowane teksty kultury;

EU3 tworzy własne komentarze krytyczne – różne gatunki w zależności od potrzeb;

EU4 gromadzi materiały odpowiednie do napisania tekstu krytycznego;

EU5 wyszukuje niezbędne informacje dotyczące tekstów kultury.

KOMPETENCJE (POSTAWY) – w wyniku przeprowadzonych zajęć student wykształci następujące postawy i będzie:

EK1 kreatywny;

EK2 chętny do pogłębiania własnych kompetencji;

EK3 postępuje zgodnie z zasadami etyki, umiejętnie wyrażając oceny.

EK4 postrzega relacje pomiędzy kulturą, społeczeństwem a ich krytyką

Metody i narzędzia dydaktyczne:

M1 metoda podająca objaśnianie

M2 metoda podająca elementy wykładu

M3 metoda podająca pogadanka

M4 metoda praktyczna praca indywidualna

M5 metoda praktyczna praca w grupach z przykładowymi

M6 metoda problemowa dyskusja dydaktyczna

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

W_1. Ocenianie ciągle na podstawie obecności i czynnego udziału w zajęciach, włączania się w dyskusje inicjowane podczas nich.

W_2. Oddanie czterech (studia stacjonarne)/trzech (studia niestacjonarne) krótkich prac (2–4 stron standardowego maszynopisu) – not krytycznych i recenzji, ew. esejów – tematy, formy – zostaną podane przez prowadzącą. Będą to recenzja/nota z książki (proza polska), filmu/serialu oraz szkic eseistyczny, które stanowił będzie projekt (meta)krytyczny, opisujący mechanizm funkcjonowania krytyki kultury w ogóle.

Warunkiem uzyskania zaliczenia będzie aktywne uczestnictwo w zajęciach, terminowe oddanie samodzielnych, interesujących, rzetelnych prac spełniających kryteria formalne i merytoryczne właściwe dla danego gatunku krytycznego. Dopuszczalna liczba nieobecności nieusprawiedliwionych – 2.

Wpisywanie zaliczeń podczas sesji egzaminacyjnej.

Lektury podstawowe:

1. Balme Ch., Wprowadzenie do nauki o teatrze, przeł. i uzup. opatr. W. Dudzik i M. Leyko, Warszawa 2002.

2. Błoński J., Romans z tekstem, Kraków 1981.

3. Dyskursy krytyczne u progu XXI wieku. Między rynkiem a uniwersytetem, red. D. Kozicka, T. Cieślak-

Sokołowski, Kraków 2007. (tu szczególnie: M. Cyranowicz, Jak krytyka nie służy krytykowi – czyli o tym, co traci krytyk jako czytelnik, pisząc recenzje; M. Nawrocki, krytyka@pl. O możliwym dyskursie krytycznoliterackim w rzeczywistości Internetu; D. Kozicka, Metafory metakrytyki – przenośny wizerunek krytyka literatury).

4. Goban-Klas, Wartki nurt mediów. Ku nowym formom społecznego życia informacji, Kraków 2011.
5. Janion M., Projekt krytyki fantazmatycznej. Szkice o egzystencji ludzi i duchów, Warszawa 1991.
6. „Kartografowie dziwnych podróży”. Wypisy z krytyki literackiej XX wieku, red. i wstęp M. Wyka, oprac. K. Biedrzycki, J. Fazan, D. Kozicka, M. Urbanowski, J. Zach, Kraków 2004. (tu: Wyka M., Świat krytyki (nurty, teksty, osoby). Wprowadzenie; Stempowski J., Pełnomocnictwa recenzenta; Kijowski A., Krytyka – twórczość przeklęta; Błoński J., Ofiarny kozioł i koń trojański; Prokop J. Krytyk jako stwórca; Jarzębski J., Wartościowania w sieci kultury; Śliwiński P., Inna krytyka).
7. Kino polskie jako kino narodowe, red. T. Lubelski i M. Stroński, Kraków 2010.
8. Mody w kulturze i literaturze popularnej, pod red. S. Buryły, L. Gąsowskiej, D. Ossowskiej, Kraków 2011.
9. Od aforyzmu do zinu. Gatunki twórczości słownej, red. G. Godlewski, A. Karpowicz, M. Rakoczy, P. Rodak, wstęp A. Karpowicz, Warszawa 2014.
10. Seriale. Przewodnik "Krytyki Politycznej", Warszawa 2011.
11. Udalska E., Krytyka teatralna. Rozważania i analizy, Katowice 2000.
12. „Wielogłos” 2011, nr 1, numer monograficzny Świadomość krytyki (tu. D. Kozicka, Co to znaczy być dzisiaj polskim krytykiem; A. R. Burzyńska, Krytyka teatralna w fazie przebudowy; głosy krytyków z ankiety Świadomość krytyki).

Lektury uzupełniające:

1. Badania nad krytyką literacką, s. II, red. M. Głowiński i K. Dybciak, Wrocław 1984.
2. Biedrzycki K., Wariacje metafizyczne. Szkice i recenzje o poezji, prozie i filmie, Kraków 2007.
3. Bobiński W., Teksty w lustrze ekranu. Okołoilmowa strategia kształcenia literacko-kulturowego, Kraków 2011.
4. Burszta W., Różnorodność i tożsamość. Antropologia kulturowa jako refleksyjność, Poznań 2004.
5. Czapliński P., Powrót centrali. Literatura w nowej rzeczywistości, Kraków 2007; Polska do wymiany. Późna nowoczesność i nasze wielkie narracje, Warszawa 2009.
6. Darska B., To nas pociąga! O serialowych antybohaterach, Gdańsk 2012.
7. Dunin K., Czytając Polskę. Literatura polska po 1989 roku wobec dylematów nowoczesności, Warszawa 2004.
8. Dybciak K., Personalistyczna krytyka literacka. Teoria i opis nurtu z lat trzydziestych, Wrocław 1981.
9. Iwasiów I., Rewindykacje. Kobieta czytająca dzisiaj, Kraków 2002.
10. Kozicka D., Krytyczne (nie)porządki. Studia o współczesnej krytyce literackiej w Polsce, Kraków 2012.
11. Legeżyńska A., Krytyk jako domokrażca. Lektury literatury z lat 90., Poznań 2002.
12. Nowacki D., Tu zaszła zmiana, „Znak” 2003, lipiec nr 578; Kto im dał skrzydła. Uwagi o prozie, dramacie i krytyce (2001–2010), Katowice 2011.
13. Rutkowski R., Krytyka literacka w perspektywie aksjologicznej, „Ruch Literacki” 2005 z. 6, s. 579-601.
14. Rychlewski Marcin, Książka jako towar, książka jako znak. Studia z socjologii literatury, Gdańsk 2013.
15. Sendyka R., Poetyki wizualności [w:] Kulturowa teoria literatury 2. Poetyki, problematyki, interpretacje, red. T. Walas, R. Nycz, Kraków 2012.
16. Sendyka R., Poetyka kultury: propozycje Stephena Greenblatta [w:] Kulturowa teoria literatury 2.

Poetyki, problematyki, interpretacje, red. T. Walas, R. Nycz, Kraków 2012.

17. „Teksty Drugie” 2012, nr 6, temat: Kultur@ literacka.

18. Uniłowski K., Kup pan książkę! Szkice i recenzje, Katowice 2008; Prawo krytyki. O nowoczesnym i ponowoczesnym pojmowaniu literatury, Katowice 2013.

19. Wyka M., Krytyka jako niecierpliwość. Rozmowa o pułapkach i zawiłościach krytyki (w sierpniu 2005 rozmawiali: Dorota Kozicka, Maciej Urbanowski, Marta Wyka) [w:] Tejże, Niecierpliwość krytyki. Recenzje i szkice z lat 1961–2005, Kraków 2006.

20. Zaleski M., Przygody myśli krytycznoliterackiej [w:] Sporne sprawy polskiej literatury współczesnej, pod red. A. Brodzkiej i L. Burskiej, Warszawa 1998.

21. „Znak” numer tematyczny Literatura i krytyka, 1998 nr 7.

Uwagi: